

Nr 3.

Av herrar **Leander** och **Hamrin**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående straffet för rymning från mobiliserad avdelning av krigsmakten.

Då vid 1914 års sommarriksdag en reformerad strafflag för krigsmakten jämte lag om krigsdomstolar och rättegången därstädes antogs, glädde sig alla de, som länge väntat på krigslagarnes humanisering, över detta beslut och hoppades därav ganska mycket, i synnerhet för manskapets skull, enär den klyfta, som förutvarande strafflag för krigsmakten uppställde mellan befäl och manskap, genom den nya lagen väsentligen utjämnades. Kanske ha icke dessa förhoppningar till alla delar gått i uppfyllelse. Då förut en hel mängd förseelser avdömdes av vederbörande chefer själva och sålunda fingo försonas med arreststraff, synes det ha blivit praxis att i avsevärd utsträckning till krigsdomstolarna hänskjuta även de mål, som röra mindre graverande förseelser, vilket knappast kan sägas ha länt dem, som begått förseelserna och skolat stånda ansvar därför, till någon fördel. De straff, som av domstolarna utmätts, ha nämligen icke varit lindrigare än de disciplinstraff, som brukat åläggas av de militära myndigheterna, utan snarare tvärtom.

Härmed är dock icke sagt, att ej de nya krigslagarna i stort sett utgöra en förbättring av de gamla. Dock återstå ännu vissa brister, som behöva avhjälpas. Bland dessa har särskilt under nuvarande mobiliseringstid en varit i ögonen fallande, vilken vi tillåta oss att rikta uppmärksamheten på.

5 kap. av nu gällande strafflag för krigsmakten avhandlar rymning och olovligt undanhållande jämte straffskalorna därför. Bland dessa paragrafer har isynnerhet den 49 visat sig vara en stöttesten, vilken vållat dem, som haft att tillämpa densamma, stora bekymmer. Den stadgar, att, om krigsman, som är tjänstgöringskyldig vid mobiliserad

avdelning, rymmer, skall han dömas till straffarbete från och med 6 månader till och med 2 år. Alltså tillämpas hart när samma straff på rymmare från mobiliserad avdelning som på den, vilken rymmer från avdelning ställd på verklig krigsfot, oaktat avståndet mellan avdelning av förra och senare slaget måste betraktas såsom ganska stort. Enär enligt 53 § rymning föreligger, då krigsman vid mobiliserad avdelning hållit sig undan över 24 timmar av den bestämda tjänstgöringstiden, har det i en mängd fall inträffat, att permitterat manskap, som inställt sig först 30 à 40 timmar efter permissiontidens utgång, måst åläggas minst 6 månaders straffarbete. Onekligen måste detta anses såsom för strängt och såsom stötande för det sunda rättsbegreppet. Visserligen ha flera av dessa fått strafftiden avkortad på grund av kunglig nåd, men det är icke tilltalande, att nådevägen skall behöva anlitas för utfående av rätten.

I icke få fall torde det ha inträffat, att de dömande myndigheterna funnit sig böra tillämpa mom. 2 av ifrågavarande § 49, även där inga förmildrande omständigheter realiter förefunnits, på det att de måtte slippa utmäta ett straff, som de ansett icke stå i rimlig proportion till förseelsen. Även detta vittnar om, att straffbestämmelserna i §:s mom. 1 äro alltför rigorösa.

Även rörande frågan, vad som bör förstås med mobiliserad avdelning, synes viss oklarhet råda. I § 4 sägs, att krigsmakt eller avdelning av krigsmakten skall anses såsom mobiliserad, då den för annat ändamål än övning ställes eller är ställd på krigsfot. Strängt taget borde alltså allt det manskap, som immobiliserats för utförande av neutralitetsvakt, inrymmas under ovannämnda bestämmelse. Så har likväl icke, så vitt vi kunna finna, varit fallet. De immobiliserade vid armén och kustartilleriet ha i allmänhet icke betraktats såsom stående på krigsfot, men väl de, som varit inmöntrade å flottans fartyg. Detta har haft till följd, att straffet för i grund och botten samma förseelse utfallit högst olika. Den, som rymt från avdelning vid armén, har undsluppit med disciplinstraff eller 1 månads fängelse, under det den, som rymt från fartyg, fått 6 månaders straffarbete. Men också ifråga om flottans fartyg har olikhet i berörda hänseende kunnat råda, enär det ena ansetts tillhöra mobiliserad avdelning och det andra icke. På grund därav har rymning från ett fartyg belagts med strängare straff än rymning från ett annat. Att detta är avita ligger i öppen dag.

Det kan ifrågasättas, huruvida den skärpning av straffet, som följer på rymning från mobiliserad avdelning, skulle vara behöflig eller om det icke vore tillfyllest att i lagen upptaga endast tvenne kategorier

rymningsbrott, d. v. s. rymning från avdelning dels på fredsfot och dels på verklig krigsfot, varigenom den mitt emellan liggande straffsatsen kunde försvinna. I varje händelse är det nödigt att förtydliga och precisera, vad som menas med mobiliserad avdelning, och även mildra lagens bestämmelser om straffpåföljden för rymning från dylik avdelning. Liksom det missnöje, som denna del av lagen framkallat, icke kan stämplas såsom oberättigat, bidrager ingalunda den rådande olikheten i utmätningen av straff för rymningsbrott att göra krigstjänsten populär.

På grund av det anförda våga vi vördsamt hemställa,

det riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande sådan ändring av gällande strafflag för krigsmakten, att förhöjning av straffet för rymning från mobiliserad avdelning bortfaller eller att åtminstone ett förtydligande äger rum, när och i vilket fall mobilisering skall anses vara för handen, samt att i samband därmed straffbestämmelserna för rymning från mobiliserad avdelning mildras.

Stockholm den 18 januari 1918.

Ulrik Leander.

Felix Hamrin.
